

Suvremena Filozofija (2)

Ekonomija:

Marx, Keynes, Rawls, Hayek

Diskusija:

Kapitalizam

Osnove ekonomije

- BDP
 - Nominalni
 - Realni
 - PPP
- Direktni dug i državne obveznice
- Trgovinski deficit i indirektni dug:
 - Opijumski ratovi (UK, Kina): čaj, srebro, opijum

Ponuda i potražnja

- Ponuda = potražnji
 - Ali agresivnost ponude i potražnje nisu jednake, i na to se misli kada se govori o većoj ponudi naspram potražnje
 - $\text{Ponuda} < \text{potražnja}$ = cijene se dižu, roba vrijedi više od papira
 - $\text{Ponuda} > \text{potražnja}$ = cijene padaju, papir vrijedi više od robe
 - "papir" = novac, a novac je garantiran legal tender od strane države

Ponuda i potražnja

- Demand side economics:
 - Ekonomska ljevica, Marx, Keynes
 - Boljitak se postiže tako da se osnažuje potražnja i povećava kupovna moć, čime građani mogu više kupovati
- Supply side economics:
 - Ekonomska desnica, Hayek, Friedman, Hoppe, Reagan, Thatcher
 - Boljitak se postiže tako da se omogućava poduzetništvo, što tek za posljedicu ima smanjenje cijena putem tržišnih mehanizama

Inflacija

- Inflacija
 - Smanjenje vrijednosti novca radi pretjeranog tiskanja novca
 - Dva tipa:
 - Smanjenje vrijednosti lokalne valute
 - Ako država ima jake trgovinske veze, tada će ovo rezultirati padom platežne moći građana u kupovini uvoznih proizvoda, ali i nižim cijenama izvoznih proizvoda (povezano s trgovinskim deficitom i suficitom)
 - Valuta može postati bezvrijedna jer ju nitko ne želi primiti (država ima snage tražiti porez u toj valuti)
 - Inflacija (prava)
 - Diljem svijeta se tiska novac (COVID pandemija)
 - "Besplatan proizvod" vs "bezradan novac"

Deflacija

- Pad cijena kroz vrijeme
 - Razlozi:
 - Ljudi se boje za budućnost i manje troše pa pada potražnja
 - Nagli porast ponude. Višak proizvodnje, puna skladista (možda čak prodaju uz gubitak da nemaju trošak sanacije, posebno kod hrane).
- Padom cijena pada zarada firmi
 - Financijske institucije dižu kamate jer im ostatak imovine gubi vrijednost
- Ljudi ostaju bez posla
- Manje troše
- Manja potražnja
- Firme i poljoprivrednici propadaju

Karl Marx

- Komunistički manifest (pročitajte)
- Kapital
- Osnova nastanka ekonomske vrijednosti je rad
 - Što se više alati usavršavaju, to više proizvodnje ovisi o alatima a manje o radnicima
 - Također, što se više alati usavršavaju, i bivaju ergonomični, to manje vrijedi skill radnika
 - Alati=sredstva proizvodnje, radnici=proleter, vlasnici=kapitalisti

Karl Marx

- Vratio ekonomiju u filozofiju
- Feudalizam, industrijsko doba, komunizam (besklasno društvo)
- Diktatura proletarijata kao kraj industrijskog doba i početak komunizma
- Nije se bavio novcem i monetarnim fenomenima (one little god to take care of the rest)

John M. Keynes

- Agregatna potražnja je jedini faktor ekonomskog blagostanja
- Zadaća države je:
 - Kontrolirati imovinu i prema potrebi redistribuirati da potakne potražnju
 - Štedjeti kada je period rasta, a vraćati novac u ekonomiju kada je kriza
 - FAIL: 2007-2014 (mjere štednje ZA VRIJEME krize/recesije)

John Rawls

- Jednakost vs. sloboda
- Justice as fairness:
 - Sve društvene nejednakosti moraju biti na korist onih najugroženijih
- Veo neznanja

Freidrich Hayek

- Ekonomska desnica
 - Austrijska ekonomska škola
 - Nobel 1974
 - Pod utjecajem Wittgensteina
- Monetarizam (Milton Friedman)
- Constitution of Liberty
 - Pročitati: "Postscript: Why am I not a conservative"
https://press.uchicago.edu/books/excerpt/2011/hayek_constitution.html
- Road to Serfdom:
<https://fee.org/articles/the-essence-of-the-road-to-serfdom-in-cartoons/>

Diskusija: Kapitalizam

- Definicija kapitalizma (osnovna varijanta)
- S čime je kapitalizam poveziv (demokracija, teokracija,...)?
- Cijena mlijeka raste. Kako će ekonomska ljevica reagirati, a kako ekonomska desnica?